

การหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา โดยใช้แนวคิด
การคิดเชิงออกแบบและชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
Academic Reinforcement for Producing Elementary Teachers by Design
Thinking Approach and Professional Learning Community

ศศิวรรณ สุวรรณกิตติ^{1*}

Sasiwan Suwankitti^{1*}

(Received: Jun 23, 2022; Revised: Aug 15, 2022; Accepted: Aug 24, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏตามแนวคิด CCR โดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบและชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา และ 2) ศึกษาผลการหนุนเสริมทางวิชาการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษาจาก 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 20 คน ที่สมัครเข้าร่วมโครงการ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2563 ที่เรียนกับอาจารย์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 125 คน และครูพี่เลี้ยงของนักศึกษา จำนวน 115 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ CCR คุณลักษณะความเป็นครู สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการโค้ช และแบบบันทึกการสะท้อนคิด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเทียบกับเกณฑ์ และวิเคราะห์เชิงคุณภาพแบบอุปนัย

ผลการศึกษา พบว่า 1) การหนุนเสริมประกอบด้วย การทำความเข้าใจอาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยงที่เข้าร่วมโครงการ การค้นหาปัญหา การสรรหาความคิด และการคิดค้นต้นแบบ และ 2) ผลการหนุนเสริม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ คุณลักษณะความเป็นครู สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และสมรรถนะการโค้ชสูงขึ้นในทุกด้าน และการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษาตามแนวคิด CCR มีขั้นตอน คือ การสร้างความตระหนัก การพัฒนาความเข้าใจ CCR การสร้างแบบแผน การสร้างประสบการณ์ในห้องเรียน และการสะท้อนผล

คำสำคัญ: การหนุนเสริมทางวิชาการ การผลิตครูประถมศึกษา การคิดเชิงออกแบบ
ชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, นครปฐม 73000

Faculty of Education, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000 Thailand

*Corresponding author, e-mail: sasiwanp@hotmail.com

ABSTRACT

This research was a study of an academic reinforcement for producing elementary teachers of Rajabhat University based on CCR-Contemplative Education, Coaching and Research-based learning by design thinking approach, and professional learning community. The purposes were to: 1) Develop an academic reinforcement for producing elementary teachers; and 2) Study the results of the academic reinforcement. The samples comprised of 20 lecturers in Elementary department of 3 Rajabhat Universities which were selected by volunteer, 125 fourth year student teachers in academic year 2020 from the sample teachers, and 115 student teachers' mentors. Research instruments were the assessment forms of CCR' understanding, teacher characteristics, learning management competency, coaching competency, and reflective writing form. Quantitative data were analyzed by mean, standard deviation and compared with criteria level, and qualitative data were analyzed by analytic induction.

The study revealed that: 1) the academic reinforcements were the empathy of samples consisted of lecturers, student teachers, and student teachers' mentors, the definition of problems, the idea, and 3 stages prototypes. 2) The results of academic reinforcement were found that all samples' CCR understanding, teacher characteristics, learning management competency, and coaching competency were higher competency level than before participating the project. The processes of producing CCR elementary teachers were self-consciousness, understanding in CCR, pattern creation, experience, and reflection.

Keywords: Academic reinforcement, Elementary teacher development, Design thinking, Professional learning community

บทนำ

การหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษาเป็นการดำเนินการตามโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อพยายามแก้ข้อจำกัดการดำเนินการตามพันธกิจสำคัญในการผลิตและพัฒนาครู ซึ่งพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ (2561, น. 45) ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดสำคัญคือ การที่หลักสูตรและกระบวนการผลิตครูยังขาดความเป็นเอกภาพที่จะผลิตครูให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับการศึกษาปัญหาการผลิตครูโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558, น. 40) พบว่า ขาดการประสานงานระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ครู สถาบันผลิตครูแต่ละแห่งมีความพร้อมด้านปัจจัยนำเข้าและกระบวนการผลิตครูที่แตกต่างกัน คณาจารย์ในสถาบันผลิตครูเน้นการสอนเทคนิควิธีให้นักศึกษาครูมากกว่าที่จะสอนให้มีแนวคิดทางปรัชญาที่เป็นพื้นฐานของการปรับแนวคิด การสอนยังขาดการพัฒนาส่งเสริมในด้านศักยภาพความเป็นครูมืออาชีพและคุณลักษณะความเป็นครู นักศึกษาครูไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

จากปัญหาดังกล่าว มหาวิทยาลัยราชภัฏได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยในการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชนท้องถิ่น เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 ณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (งานสื่อสารสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2561, น. 1) ดำเนินโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยพัฒนาครูผ่านการบูรณาการแนวคิด CCR ซึ่งประกอบด้วย การบูรณาการแนวคิด CCR ซึ่งประกอบด้วย C-Contemplative education (แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา) C-Coaching (การโค้ชหรือระบบพี่เลี้ยง) และ R-Research-Based Learning (การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน) มาเป็นฐานแนวคิดในการผลิตนักศึกษาครูของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีคณบดีคณะครุศาสตร์จากแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2559-2564 แบ่งเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 (มิถุนายน พ.ศ. 2559 ถึงพฤศจิกายน พ.ศ. 2560) มีการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจบูรณาการแนวคิด “CCR” ให้กับอาจารย์และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 แล้วให้นักศึกษาครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR ไปใช้ในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์นิเทศนักศึกษาโดยการโค้ชเป็นการสอนงานอย่างมีขั้นตอนและให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติ มีการติดตามการทำงานเพื่อให้นักศึกษาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นเพื่อทักษะการแก้ปัญหาในการทำงาน

ระยะที่ 2 (มกราคม พ.ศ. 2561 ถึงมกราคม พ.ศ. 2562) ได้ถอดบทเรียนจากการดำเนินงานในระยะที่ 1 พบว่า มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งมีการขับเคลื่อนการดำเนินการที่แตกต่างกัน โดยบางแห่งเห็นผลการเปลี่ยนแปลงในนักศึกษาครูที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงอย่างชัดเจน อาจารย์เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นโค้ชและนิเทศโดยใช้การโค้ช แต่บางแห่งมีการขับเคลื่อนโครงการน้อยมากจึงทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์นิเทศก็น้อย นอกจากนี้พบว่า ความรู้และประสบการณ์ในการบูรณาการแนวคิด CCR ของอาจารย์ไม่เพียงพอเนื่องจากขาดความต่อเนื่องในการเข้าร่วมโครงการ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารส่งผลให้เปลี่ยนผู้รับผิดชอบงาน ขาดผู้ให้คำปรึกษา และขาดพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทรงศรี ตุ่นทอง, วิไล ทองแผ่, เนติ เฉลยวาเรศ, บุญยานุช เหวียงหงส์, สิริพร ดาววัน และณัฐณิชาห์ เสาร์รักษา, 2563, น. 50-60)

ระยะที่ 3 (สิงหาคม พ.ศ. 2562 ถึงมีนาคม พ.ศ. 2564) สภาคณบดีคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้มีมติเห็นชอบให้เครือข่ายคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏดำเนินการพัฒนากระบวนการผลิตครูคุณภาพโดยบูรณาการแนวคิด CCR ในลักษณะจัดกลุ่มการพัฒนาครูตามสาขาวิชาเอกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบูรณาการ CCR ในระดับกลุ่มเล็กตามเนื้อหาวิชาเอกของนักศึกษา และได้มอบหมายคณะกรรมการหนุนเสริมทางวิชาการ ซึ่งเป็นอาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ สกสว. ได้คัดเลือกจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย CCR ระยะที่ 1 และระยะที่ 2 เพื่อเป็นวิทยากรด้านความรู้ตามแนวคิด CCR ช่วยเหลือสนับสนุนทางวิชาการแก่อาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการ CCR ระยะที่ 3 และเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลของนักวิจัยในแต่ละมหาวิทยาลัยในการพัฒนากระบวนการในการแก้ปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดจากการดำเนินการใน 2 ระยะแรก

ผู้วิจัยในฐานะคณะกรรมการหนุนเสริมทางวิชาการได้นำแนวคิดการคิดเชิงออกแบบและแนวคิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมาดำเนินการพัฒนาการหนุนเสริมการผลิตครูโดยทำงาน

ร่วมกับสาขาวิชาการประถมศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏ 3 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการจากความสมัครใจ (Voluntary sample)

แนวคิดการคิดเชิงออกแบบในงานวิจัยนี้เป็นกระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาที่เน้นการทำความเข้าใจความต้องการของบุคคลซึ่งในงานวิจัยนี้ คือ อาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยงเพื่อให้ได้แนวทางในการหนุนเสริมทางวิชาการตามสภาพปัญหาจริงและช่วยให้การผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่ามีช่องว่างของการประสานงานและการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ดังนั้นจึงได้ศึกษาแนวคิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพซึ่งเป็นการรวมตัวของ อาจารย์ นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาและครูพี่เลี้ยง ร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ สะท้อนผล แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หรือบทบาทของการเป็นพี่เลี้ยงซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการผลิตและพัฒนาครูรวมทั้งสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งในสาขาวิชาภายในมหาวิทยาลัยเดียวกันและต่างมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องแบบกัลยาณมิตรเพื่อพัฒนาการหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CCR ต่อไป

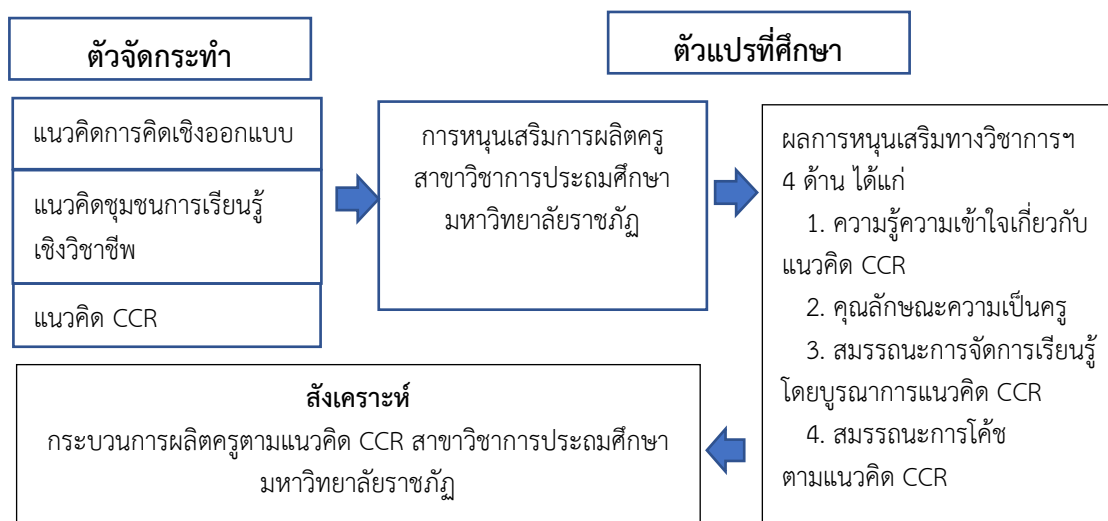
วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ช และการวิจัยเป็นฐาน (Contemplative education, Coaching and Research-Based Learning หรือ CCR) โดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบ และชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ
2. เพื่อศึกษาผลการหนุนเสริมทางวิชาการที่มีต่ออาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยง และสังเคราะห์การผลิตครูตามแนวคิด CCR สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดการคิดเชิงออกแบบโดยนำปัญหาที่พบมาสร้างแนวทางการหนุนเสริมที่ตอบสนองต่อความต้องการของอาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ทำความเข้าใจปัญหา 2) ตีความปัญหา 3) ระดมสมอง 4) สร้างต้นแบบ และ 5) ทดสอบต้นแบบ (Sharples, 2019, p. 197) ร่วมกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่สร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2562, น. 11) ระหว่างทีมหนุนเสริมทางวิชาการกับอาจารย์ นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษาและครูพี่เลี้ยง รวมตัวกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาเดียวกันและ/หรือต่างสถาบัน โดยมีเป้าหมายหลักที่พัฒนานักศึกษาครูสาขาวิชาการประถมศึกษาตามแนวคิด CCR ประกอบด้วย จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative education) เป็นการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจากภายในจิตใจของอาจารย์ นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงโดยการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (สิริรัตน์ นาकिन, 2562, น. 276) การโค้ช (Coaching) เป็นการชี้แนะที่ช่วยให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (Wong & Nicotera, 2003,

pp. 2-3) และการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-Based Learning) ที่นำกระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยมาใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (ทิตนา แคมมณี, 2561, น. 144) สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ 1) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 2) นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และ 3) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ปีการศึกษา 2563

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.2.1 อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ รวม 20 คน ได้จากการสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย (Voluntary sample)

1.2.2 นักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย และมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีการศึกษา 2563 ที่อาจารย์กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สอนและนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวม 125 คน

1.2.3 ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง รวม 115 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CCR ของอาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยงสำหรับประเมินตนเองก่อนและหลังร่วมโครงการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ระดับ 4 ขึ้นประยุคต์นำไปใช้ได้ ระดับ 3 ขึ้นอธิบายได้เป็นอัตโนมติ ระดับ 2 ขึ้นอธิบายได้โดยต้องใช้เอกสาร และระดับ 1 ขึ้นอธิบายไม่ได้/ไม่เข้าใจ จำนวน 12 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรง

เชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ และนำแบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CCR ไปทดลองใช้กับอาจารย์และนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2562 นำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2559, น.181) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

2.2 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู คุณลักษณะความเป็นครูของอาจารย์และครูพี่เลี้ยงประเมินโดยนักศึกษา และคุณลักษณะความเป็นครูของนักศึกษาประเมินโดยอาจารย์และครูพี่เลี้ยง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ระดับ4 มากที่สุด หมายถึง แสดงพฤติกรรมทุกครั้ง ระดับ 3 มาก หมายถึง แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง ระดับ2 ปานกลาง หมายถึง แสดงพฤติกรรมบางครั้ง และระดับ 1 น้อย หมายถึง แสดงพฤติกรรมนานๆ ครั้ง หรือไม่แสดงพฤติกรรม ประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ จิตวิญญาณความเป็นครู การคิดแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์นวัตกรรม การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้สื่อและเทคโนโลยี และการดำรงชีวิตในโลก รวม 20 รายการ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำแบบประเมินไปทดลองใช้กับอาจารย์และนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2562 นำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

2.3 แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR สมรรถนะของอาจารย์ประเมินโดยนักศึกษา และสมรรถนะของนักศึกษาประเมินโดยอาจารย์และครูพี่เลี้ยง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ขั้นเชี่ยวชาญ ขั้นชำนาญ ขั้นกำลังพัฒนา และขั้นเริ่มต้น ประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ความเข้าใจผู้เรียน การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมและการใช้สื่อสนับสนุนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ คะแนนเต็ม 20 คะแนน สำหรับการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ นักศึกษาประเมินจากแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเอกสารประมวลการสอน และประเมินการจัดการเรียนรู้จากรายวิชาที่อาจารย์กลุ่มตัวอย่างรับผิดชอบสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำแบบประเมินไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยนำคะแนนประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านแนวคิด CCR จำนวน 2 คน ไปหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

2.4 แบบประเมินสมรรถนะการโค้ชตามแนวคิด CCR โดยอาจารย์และครูพี่เลี้ยงประเมินตนเอง และนักศึกษาประเมินอาจารย์และครูพี่เลี้ยง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ขั้นเชี่ยวชาญ ขั้นชำนาญ ขั้นกำลังพัฒนา และขั้นเริ่มต้น คะแนนเต็ม 28 คะแนน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ และนำแบบประเมินไปทดลองใช้กับอาจารย์จำนวน 2 คน และนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการในปี พ.ศ. 2562 จำนวน 2 คน เพื่อนำคะแนนที่อาจารย์ประเมินตนเองและคะแนนที่นักศึกษาประเมินอาจารย์มาหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

2.5 แบบบันทึกการสะท้อนคิดเป็นแบบบันทึกปลายเปิดสำหรับอาจารย์และนักศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CCR จำนวน 10 ประเด็น และด้านการโค้ชตามแนวคิด CCR

จำนวน 10 ประเด็น ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 5 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาการผลิตครูตามแนวคิด CCR ของอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ 2 ออกแบบและพัฒนาการหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา

ระยะที่ 3 ทดลองใช้การหนุนเสริมกับอาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษาโดยทดสอบก่อนการหนุนเสริมทางวิชาการด้วย แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CCR แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู แบบประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR และแบบประเมินสมรรถนะการโค้ชตามแนวคิด CCR จากนั้นดำเนินการหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในรูปแบบออนไลน์ช่วงสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 ระบาด

ระยะที่ 4 ติดตามและประเมินผลการใช้การหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา โดยทดสอบหลังการหนุนเสริมทางวิชาการด้วยแบบประเมินชุดเดียวกับการทดสอบก่อนการหนุนเสริม แล้วนำผลการทดสอบไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลการผลิตครูของสาขาวิชาการประถมศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัย และสังเคราะห์เป็นกระบวนการผลิตครูของสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลการหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาวิธีอุปนัย

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลผลการใช้การหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูที่มีต่ออาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยง โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลการผลิตครูของแต่ละมหาวิทยาลัยโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาวิธีอุปนัยและสังเคราะห์สรุปเป็นกระบวนการผลิตครูของสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตามแนวคิด CCR โดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบและชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีหลักการและการดำเนินการ ดังนี้

1.1 หลักการ 4 ประการ คือ 1) กำหนดเป้าหมายร่วมกัน 2) แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสถานการณ์จริง 3) ร่วมเรียนรู้และรวมพลังให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และ 4) สะท้อนผลการทำงานบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน และมุ่งมั่นให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตกลงร่วมกัน

1.2 กระบวนการ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1.2.1 ทำความเข้าใจอาจารย์ นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงที่เข้าร่วมโครงการ ศึกษาข้อมูลภูมิหลังการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในโครงการ การทำงาน ภาระงานในปัจจุบัน ความสนใจ ความสามารถ ความถนัด ปัญหาหรือจุดที่ต้องการพัฒนา ความต้องการการหนุนเสริมทางวิชาการแนวคิด CCR

1.2.2 ค้นหาปัญหา ร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการดำเนินการโครงการ ผลิตรูตามแนวคิด CCR ของสาขาวิชาการประถมศึกษาที่ผ่านมา ซึ่งพบปัญหาด้านความรู้แนวคิด CCR เนื่องจากเข้าร่วมโครงการเป็นครั้งแรก และปัญหาที่พบในช่วงสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 ระบาด ปี พ.ศ. 2563

1.2.3 สรรหาความคิด ร่วมกันระดมความคิด เลือกรูปแบบการแก้ปัญหาที่ได้จริง โดยจัดทำช่องทางการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันและระบบสนับสนุนการหนุนเสริมทางวิชาการสำหรับการทำงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มสาขาวิชาการประถมศึกษาเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องการเดินทางที่ทีมหนุนเสริมไม่สามารถเดินทางไปมหาวิทยาลัยราชภัฏต่างๆ ได้เนื่องจากสถานการณ์ไวรัสโควิดและลดปัญหาด้านงบประมาณและเวลา

1.2.4 คิดค้นต้นแบบ ผู้วิจัยสร้างนวัตกรรมต้นแบบการหนุนเสริม 3 ขั้นตอนในการหนุนเสริมทางวิชาการ ได้แก่ 1) ขั้นกระตุ้น ติดต่อบริษัทอาจารย์ที่เข้าร่วมโครงการ สร้างความสนใจให้เข้าร่วมโครงการอย่างต่อเนื่อง 2) ขั้นหนุนเสริม เป็นการนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพมาใช้โดยมีการร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ สะท้อนผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หรือบทบาทของการเป็นพี่เลี้ยงแก่นักศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการผลิตและพัฒนาครู รวมทั้งสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งในสาขาวิชาภายในมหาวิทยาลัยเดียวกันและต่างมหาวิทยาลัย โดยจัดใน 2 ลักษณะ คือ PLC Café ซึ่งออกแบบขึ้นเพื่อแก้ปัญหาที่ทีมหนุนเสริมทางวิชาการ อาจารย์และครูพี่เลี้ยง มีเวลาว่างตรงกันจำกัดจึงต้องประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเน้นใช้เวลาไม่นาน บรรยากาศผ่อนคลาย สนทนาในลักษณะเพื่อนคุยกับเพื่อน และ PLC online สำหรับการร่วมคิด วางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชัน เช่น Zoom, Line เป็นต้น ในช่วงสถานการณ์โควิดระบาดที่ไม่สามารถเดินทางจึงจัดประชุมได้แบบออนไลน์ และ 3) ขั้นเพิ่มเติมความรู้ โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่อาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยง ได้แก่ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการตามแนวคิด CCR ตามที่มหาวิทยาลัยราชภัฏแต่ละแห่งต้องการ ประสานมหาวิทยาลัยเพิ่มเติมในพื้นที่ใกล้เคียงและพัฒนาสื่อ ได้แก่ จัดทำคลิปวิดีโอ (Mp4) สำหรับฝึกการโค้ช และจัดทำคู่มือการดำเนินงาน

1.2.5 ทดสอบ สังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดในโครงการ ประเมินผลการใช้แนวทางการหนุนเสริม ถอดบทเรียนการหนุนเสริมการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จในการทำงานร่วมกันระหว่างทีมหนุนเสริมทางวิชาการและอาจารย์ในสาขาวิชาการประถมศึกษา

2. ผลการหนุนเสริมทางวิชาการศึกษาที่มีต่ออาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยง และการผลิตรูตามแนวคิด CCR สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.1 ผลการหนุนเสริมทางวิชาการศึกษาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CCR คุณลักษณะความเป็นครู สมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR และสมรรถนะการโค้ชตามแนวคิด CCR ดังตารางที่ 1-4

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจแนวคิด CCR ของอาจารย์ นักศึกษาและครูพี่เลี้ยง

กลุ่มตัวอย่าง	n	ระดับความรู้ความเข้าใจแนวคิด CCR					
		ก่อน			หลัง		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อาจารย์	20	2.84	0.48	ระดับ 3 อธิบายได้เป็นอัตโนมัติ	3.61	0.53	ระดับ 4 นำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้
นักศึกษา	12	1.94	0.61	ระดับ 2 อธิบายได้แต่ต้องใช้เอกสาร	2.53	0.40	ระดับ 3 อธิบายได้เป็นอัตโนมัติ
ครูพี่เลี้ยง	11	2.45	0.49	ระดับ 2 อธิบายได้แต่ต้องใช้เอกสาร	3.40	0.44	ระดับ 3 อธิบายได้เป็นอัตโนมัติ

จากตารางที่ 1 พบว่า ความรู้ความเข้าใจแนวคิด CCR ของอาจารย์ก่อนการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 3 สามารถอธิบายได้โดยไม่ต้องใช้เอกสาร และหลังการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 4 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ส่วนความรู้ความเข้าใจแนวคิด CCR ของนักศึกษาและครูพี่เลี้ยงก่อนการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 2 สามารถอธิบายได้แต่ต้องใช้เอกสาร และหลังการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 3 สามารถอธิบายได้โดยไม่ต้องใช้เอกสาร

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครูของอาจารย์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	n	ระดับคุณลักษณะความเป็นครู					
		ก่อน			หลัง		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อาจารย์	20	3.45	0.47	ระดับ 3 แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.56	0.38	ระดับ 4 แสดงพฤติกรรมทุกครั้ง
ครูพี่เลี้ยง	11	3.47	0.45	ระดับ 3 แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง	3.63	0.55	ระดับ 4 แสดงพฤติกรรมทุกครั้ง
นักศึกษา	125	2.39	0.26	ระดับ 2 แสดงพฤติกรรมบางครั้ง	3.53	0.48	ระดับ 3 แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะความเป็นครูของอาจารย์และครูพี่เลี้ยงจากการประเมินโดยนักศึกษาก่อนการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 3 แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง และหลังการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 4 หมายถึงแสดงพฤติกรรมทุกครั้ง สำหรับคุณลักษณะความเป็นครู

ของนักศึกษาจากการประเมินโดยอาจารย์และครูพี่เลี้ยง ก่อนการพัฒนาอยู่ในระดับ 2 แสดงพฤติกรรมบางครั้ง และหลังการพัฒนาอยู่ในระดับ 3 แสดงพฤติกรรมบ่อยครั้ง

ตารางที่ 3 ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR ของอาจารย์และนักศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	n	ระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR					
		ก่อน			หลัง		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
อาจารย์	20	13.80	0.42	ระดับ 3 ชำนาญ	18.40	0.43	ระดับ 4 เชี่ยวชาญ
นักศึกษา	125	10.15	0.33	ระดับ 2 กำลังพัฒนา	16.85	0.45	ระดับ 3 ชำนาญ

จากตารางที่ 3 พบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR ของอาจารย์ประเมินโดยนักศึกษา ก่อนการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 3 ชำนาญ และหลังการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 4 เชี่ยวชาญ สำหรับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR ของนักศึกษาประเมินโดยอาจารย์และครูพี่เลี้ยง ก่อนการหนุนเสริมอยู่ในระดับ 2 กำลังพัฒนา และหลังการหนุนเสริมอยู่ในระดับ 3 ชำนาญ

ตารางที่ 4 ผลการประเมินสมรรถนะการโค้ชตามแนวคิด CCR ของอาจารย์และครูพี่เลี้ยง

กลุ่มตัวอย่าง	n	ระดับสมรรถนะการโค้ชตามแนวคิด CCR							
		ก่อน				หลัง			
		ประเมินตนเอง		นักศึกษาประเมิน		ประเมินตนเอง		นักศึกษาประเมิน	
		$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล	$\bar{X}$	แปลผล
อาจารย์	20	15.80	ระดับ 2 กำลังพัฒนา	18.76	ระดับ 3 ชำนาญ	18.80	ระดับ 3 ชำนาญ	22.70	ระดับ 3 ชำนาญ
ครูพี่เลี้ยง	115	14.48	ระดับ 2 กำลังพัฒนา	15.60	ระดับ 2 กำลังพัฒนา	19.70	ระดับ 3 ชำนาญ	22.19	ระดับ 3 ชำนาญ

จากตารางที่ 4 พบว่า สมรรถนะการโค้ชตามแนวคิด CCR ของอาจารย์และครูพี่เลี้ยงจากการประเมินตนเองก่อนการหนุนเสริมทางวิชาการอยู่ในระดับ 2 กำลังพัฒนา และนักศึกษาประเมินอาจารย์และครูพี่เลี้ยงอยู่ในระดับ 3 ชำนาญ และหลังการหนุนเสริมทางวิชาการ อาจารย์และครูพี่เลี้ยงประเมินตนเองอยู่ในระดับ 3 ชำนาญ สอดคล้องกับผลที่นักศึกษาประเมิน

2.2 ผลการหนุนเสริมทางวิชาการศึกษาที่มีต่อการผลิตครูตามแนวคิด CCR สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ จากการวิเคราะห์ข้อมูลการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษาตามแนวคิด CCR ของ 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยพบลักษณะร่วมและนำมาสังเคราะห์สรุปเป็นกระบวนการผลิตครูตามแนวคิด CCR สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างความตระหนัก (Self-consciousness) เกี่ยวกับแนวคิด CCR โดยให้นักศึกษาระบุการเปลี่ยนแปลงสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่นำมาสู่ทักษะสำคัญที่คนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมี และอภิปรายแนวทางการพัฒนาเพื่อเกิดความตระหนักว่าครูไม่สามารถใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิม ซึ่งแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ช และการวิจัยเป็นฐานเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะใช้เป็นวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาความเข้าใจแนวคิด CCR (Understanding in CCR) โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่น การจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิด CCR ในรายวิชา การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 สร้างแบบแผน (Pattern creation) โดยอาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏได้พัฒนาตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้บูรณาการแนวคิด CCR เพื่อเป็นต้นแบบให้นักศึกษาได้สังเกตการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 สร้างประสบการณ์ในห้องเรียน (Experience) นักศึกษาฝึกปฏิบัติจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการแนวคิด CCR โดยมีอาจารย์ติดตามชี้แนะโดยใช้การโค้ช ขั้นนี้อาจารย์หรือครูพี่เลี้ยงนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการ CCR โดยใช้คำถามเพื่อทบทวนการทำงานของนักศึกษาว่ามีประเด็นใดบ้างที่นักศึกษาทำได้ดีแล้ว ประเด็นใดที่ต้องปรับปรุงหรือพัฒนา โดยจัดประชุมหลังจากการโค้ชแต่ละครั้ง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการจัดกิจกรรมของนักศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 สะท้อนผล (Reflection) จัดกิจกรรมสะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทบทวนความรู้ เช่น การเขียนเรื่องเล่า นำเสนอโดยการพูด และการทำคลิปนำเสนอ

ทั้งนี้ การผลิตครูตามแนวคิด CCR สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสามารถเรียกว่ากระบวนการ SUPER ซึ่งมาจากชื่อของขั้นตอนทั้ง 5 ได้แก่ Self-consciousness, Understanding in CCR, Pattern creation, Experience และ Reflection

สรุปผลการวิจัย

การหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏตามแนวคิด CCR-แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การโค้ช และการวิจัยเป็นฐาน (Contemplative education, Coaching and Research-Based Learning) ใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบและชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มีหลักการคือ กำหนดเป้าหมายร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสถานการณ์จริง ร่วมเรียนรู้ร่วมพลังให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และสะท้อนผลการทำงานบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง กระบวนการ ประกอบด้วย 1) ทำความเข้าใจอาจารย์ นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงที่เข้าร่วมโครงการ 2) ค้นหาปัญหาในการดำเนินการโครงการผลิตครูตามแนวคิด CCR ของสาขาวิชาการประถมศึกษา 3) สรรหาความคิดวิธีการแก้ปัญหา 4) คิดค้นต้นแบบการหนุนเสริม ได้แก่ 4.1) ขั้นกระตุ้น 4.2) ขั้นหนุนเสริม 2 ลักษณะ คือ PLC Café และ PLC online และ 4.3) ขั้นเพิ่มเติมความรู้ และ 5) ทดสอบประเมินผลการใช้แนวทางการหนุนเสริม ผลการศึกษากการหนุนเสริมทางวิชาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง

มีความรู้ความเข้าใจ คุณลักษณะความเป็นครู สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ และสมรรถนะการโค้ช สูงขึ้นในทุกด้าน และการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษาตามแนวคิด CCR มีขั้นตอน คือ สร้างความตระหนัก พัฒนาความเข้าใจแนวคิด CCR สร้างแบบแผน สร้างประสบการณ์ในห้องเรียน และสะท้อนผล

อภิปรายผล

1. การหนุนเสริมทางวิชาการโดยใช้แนวคิดการคิดเชิงออกแบบและชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในการผลิตครูตามแนวคิด CCR ของสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เป็นการออกแบบและดำเนินการหนุนเสริมตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบ ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจปัญหาการทำงานของอาจารย์ นักศึกษาและครูพี่เลี้ยงที่เข้าร่วมโครงการเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมกับอาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยงโดยหนุนเสริมทางวิชาการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กระตุ้น 2) หนุนเสริม และ 3) เพิ่มเติมความรู้ โดยในขั้นหนุนเสริมได้สร้างชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ 2 แบบ คือ 1) PLC Café เป็นการประชุมร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ สะท้อนผล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้วิจัยในบทบาทที่หนุนเสริมทางวิชาการ อาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษา และ/หรือครูพี่เลี้ยงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้หรือบทบาทของการเป็นพี่เลี้ยงแก่นักศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการผลิตและพัฒนาครู โดยใช้เวลานานแต่ละครั้งเนื่องจากหาเวลาว่างตรงกันได้ยาก และ 2) PLC online เป็นการประชุมร่วมคิด วางแผน ปฏิบัติ สะท้อนผลแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านแอปพลิเคชัน เช่น Zoom, Line เป็นต้น ในช่วงสถานการณ์ไวรัสโคโรนาที่ไม่สามารถเดินทางมาประชุมร่วมกันได้ ตลอดจนการเพิ่มเติมความรู้ที่ใช้วิธีการอย่างหลากหลายทั้งการอบรมเชิงปฏิบัติการแนวคิด CCR ในช่วงก่อนสถานการณ์ไวรัสโคโรนา การอบรมออนไลน์ การทำคลิปวิดีโอแนะนำการโค้ช ดังที่ Sharpley (2019, p. 197) กล่าวว่า การคิดเชิงออกแบบด้านการศึกษาก่อให้เกิดการสร้างสรรค์การแก้ไขปัญหาโดยให้ความสำคัญกับผู้ใช้งานจริง และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ลักษณะนี้สอดคล้องกับลักษณะของชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ

2. ผลการหนุนเสริมทางวิชาการในการผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา พบว่า อาจารย์ นักศึกษา และครูพี่เลี้ยง มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CCR คุณลักษณะความเป็นครู สมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแนวคิด CCR และสมรรถนะการโค้ชตามแนวคิด CCR สูงขึ้น อาจเนื่องมาจากการหนุนเสริมทางวิชาการมีลักษณะเป็นการสร้างเครือข่ายการผลิตครู สอดคล้องกับแนวคิดของ Castañer & Oliveira (2020, pp. 966-967) กล่าวไว้คือ 1) มีความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) 2) มีการประสานงานให้ราบรื่นต่อเนื่อง (Coordination) และ 3) การให้ความร่วมมือช่วยเหลือ (Cooperation) จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นในทุกด้าน

จากการวิเคราะห์การผลิตครูสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 3 แห่ง พบลักษณะสอดคล้องกันของกระบวนการโดยเริ่มจาก 1) สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง 2) พัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจแนวคิด CCR 3) อาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษาพัฒนาแบบแผนกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด CCR 4) นักศึกษานำไปทดลองใช้ในบริบทจริงที่มีนักเรียนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยมีอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยงติดตามในลักษณะเป็นโค้ช และ 5) สะท้อนผล การดำเนินการตามกระบวนการนี้ไม่ได้ดำเนินการเพียงครั้งเดียว

หรือวงรอบเดียว ในแต่ละมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวอาจารย์และนักศึกษา จากการสะท้อนผล พบว่า อาจารย์และนักศึกษามักใช้กิจกรรมถาม คือ สอน โดยผู้สอนไม่บอกความรู้แก่ผู้เรียนแต่ใช้วิธีตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนคิดและไปถึงคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยเป็นฐานและการโค้ช นักศึกษาสามารถปรับอารมณ์และพฤติกรรมเป็นครูที่รับฟังนักเรียน มีความอดทนและความพยายามมากขึ้น รับฟังเพื่อนโดยไม่พูดแทรก ซึ่งนักศึกษามองเห็นว่าได้รับการพัฒนาจากกิจกรรมของจิตตปัญญาศึกษา เช่น สนทนาสนทนาที่เป็น การพูดคุยกัน เน้นการฟัง ไม่พูดแทรก รับฟังวิธีคิดของคนอื่นต่อสิ่งที่พูด ยอมรับแม้ว่าเราไม่เห็นด้วย หรือการฟังอย่างลึกซึ้งเป็นการฟังเพื่อเข้าใจความทุกข์ของผู้อื่น มีภาพสะท้อนของตนเองในฐานะครูว่า ควรเป็นตัวอย่างที่ดีของนักเรียน การใช้วาจาให้กำลังใจ และอยากใช้คำพูดที่ดีต่อนักเรียนและเพื่อน ร่วมงาน ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐมนตรี คิดการ และสิริรัตน์ นาคน (2564, น. 159-175) ที่ได้พัฒนากระบวนการผลิตครูคุณภาพโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาครูสาขาการศึกษาปฐมวัย ที่พบว่ามีผลการเปลี่ยนแปลงที่สูงขึ้น ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด CCR ของนักศึกษา และคุณลักษณะความเป็นครู ของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

หน่วยงานด้านการพัฒนาครูสามารถนำแนวทางการหนุนเสริมทางวิชาการไปใช้โดยปรับ กิจกรรมตามสภาพปัญหาของครูที่อิงบริบทโรงเรียน เช่น ปัญหาการกำหนดวันเวลาที่ว่างตรงกันยาก เนื่องจากภาระงานสอนและงานอื่นที่โรงเรียนมอบหมายจึงควรจัดการร่วมคิด วางแผน แลกเปลี่ยน สะท้อนผลการปฏิบัติแบบ PLC café โดยใช้เวลาประชุมแต่ละครั้งไม่นาน แต่ต่อเนื่อง สม่่าเสมอ ทีละเล็กละน้อย (Little by little strategy) ซึ่งช่วยให้การดำเนินการพัฒนาครูบรรลุผลตาม เป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยต่อยอดโดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนจากการจัดการ เรียนรู้ของนักศึกษาครูที่ได้ผ่านการผลิตครูมหาวิทยาลัยราชภัฏตามแนวคิด CCR

2.2 ควรพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือไปยังนักวิชาการต่างประเทศ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนาครูตามแนวคิด CCR เพื่อสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่มอบ ทุนสนับสนุนในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐกาญจน์ อนันทรารวัน และคณะ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย อาจารย์ ดร. กมลรัตน์ วงศ์ถามาตย์ และคณะ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ สุรินทร์ และอาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่ได้ร่วมขับเคลื่อน โครงการจนเกิดการขยายผล

เอกสารอ้างอิง

- งานสื่อสารสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2561). สกว.-มรภ. 40 แห่งหนุนสร้างระบบวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สอดรับยุทธศาสตร์ราชภัฏ 20 ปี. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2565, จาก <https://tsri.or.th/th/news/content/296/privacy-policy>
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอูทัย. (2559). วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ทรงศรี ตุ่นทอง, วิไล ทองแผ่, เนติ เฉลยวาเรศ, บุญยานุช เฉวียงหงส์, สิริพร ดาวัน และณัฐนิชาห์ เสาร์รักษา. (2563). โครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคกลางตะวันออกปีที่ 2. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 15(1), น. 47-60.
- ทิตินา เขมมณี. (2561). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคณะ. (2561). การพัฒนากลไกขับเคลื่อนระบบการผลิตและพัฒนาครูสมรรถนะสูงสำหรับประเทศไทย 4.0. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- รัฐกรณ์ คิดการ และสิริรัตน์ นาकिन. (2564). การพัฒนาระบบการผลิตครูคุณภาพโดยบูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา ระบบพี่เลี้ยง และการวิจัยเป็นฐาน สำหรับนักศึกษาครูสาขาการศึกษาปฐมวัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 15(3), น. 159-175.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- สิริรัตน์ นาकिन. (2562). ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13(3), น. 273-282.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). สถานภาพการผลิตและพัฒนาครูประเทศไทย. กรุงเทพฯ: พรินทวนกราฟฟิค.
- Castañer, X. & Oliveira, N. (2020). Collaboration, coordination, and cooperation among organizations: Establishing the distinctive meanings of these terms through a systematic literature review. *Journal of Management*, 46(6), pp. 965-1001.
- Sharples, M. (2019). *Practical pedagogy: 40 New ways to teach and learn*. London: Routledge.
- Wong, K. & Nicotera, A. (2003). *Enhancing teacher quality: Peer coaching as professional development strategy preliminary synthesis of the literature*. Washington, DC.: Vanderbilt University.